

Vlaanderen
is wetenschap

INSTITUUT
NATUUR- EN BOSONDERZOEK

Diervriendelijk beheer van ratten en muizen

Emma Cartuyvels, Kristof Baert

Inleiding

Integrated Pest Management

- ▶ Begin steeds met een grondige inventarisatie van het probleem.
 - NIET zoveel mogelijk dieren doden
 - WEL zoveel mogelijk schade voorkomen
- ▶ Gebruik maatwerk: de gepaste bestrijdingsmethode voor elke situatie na afweging van de verschillende opties.

Is beheer altijd nodig?

Preventie: steeds de eerste stap

- ▶ Cyclus van bestrijding doorbreken
- ▶ Goedkoop
- ▶ Efficiënt

Preventie: voedsel verwijderen

- ▶ Zwerfvuil
- ▶ Diervoeder
- ▶ Eten in riolering
- ▶ Composthopen
- ▶ Brood voor eendjes
- ▶ Slecht afgesloten vuilnisbakken
- ▶ **Sterk inzetten op sensibilisatie!**

Preventie: verwijderen van beschutting en nestgelegenheden

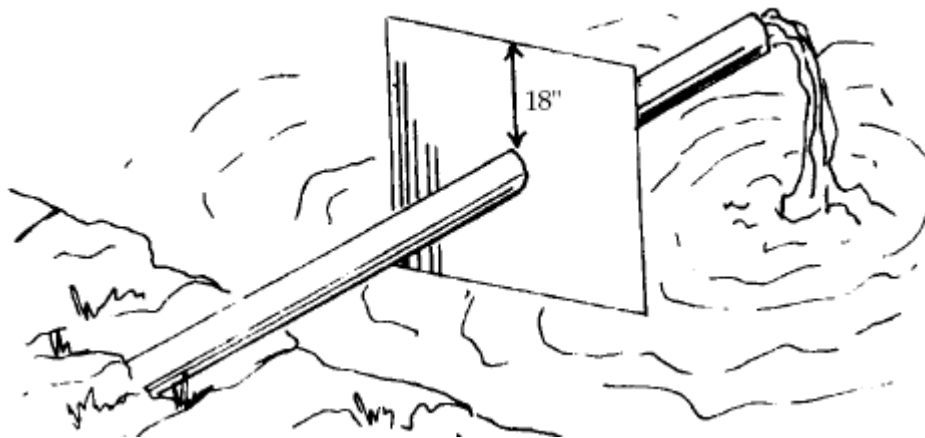
- ▶ Vermijd aanplantingen die tot tegen de muren komen
- ▶ Vermijd stockage van oude materialen
- ▶ Verwijder afval/rommel zo snel mogelijk

- ▶ **Niet aangeraden daar waar je de biodiversiteit wil versterken**

Preventie: openingen dichtmaken

- ▶ Let op bij plafonds, kabeldoorvoeren, deuren, ramen, riolering, wanden en vloeren
- ▶ Gebruik bakstenen, beton, plaatstaal, staalwol
- ▶ Sluit ingangen af met gaas (afstand tussen de draden < 5 mm).
- ▶ Voorzie regenpijpen eventueel van knaagdierwerende schijven

Preventie: openingen dichtmaken

- ▶ Verhinder de toegang tot riolering en afwatering door middel van:
 - Goed onderhouden buizen zonder gaten of openingen
 - Neerwaarts gerichte vinnen in de afvoerpijp
 - Eenrichtingskleppen in de ondergrondse afwatering
 - Vergrote delen van de afvoerbuïs om klimmen door ratten te voorkomen
 - Roosters in de buizen
- ▶ Verwijder oude buizen

Preventie: voorbeeld Basel

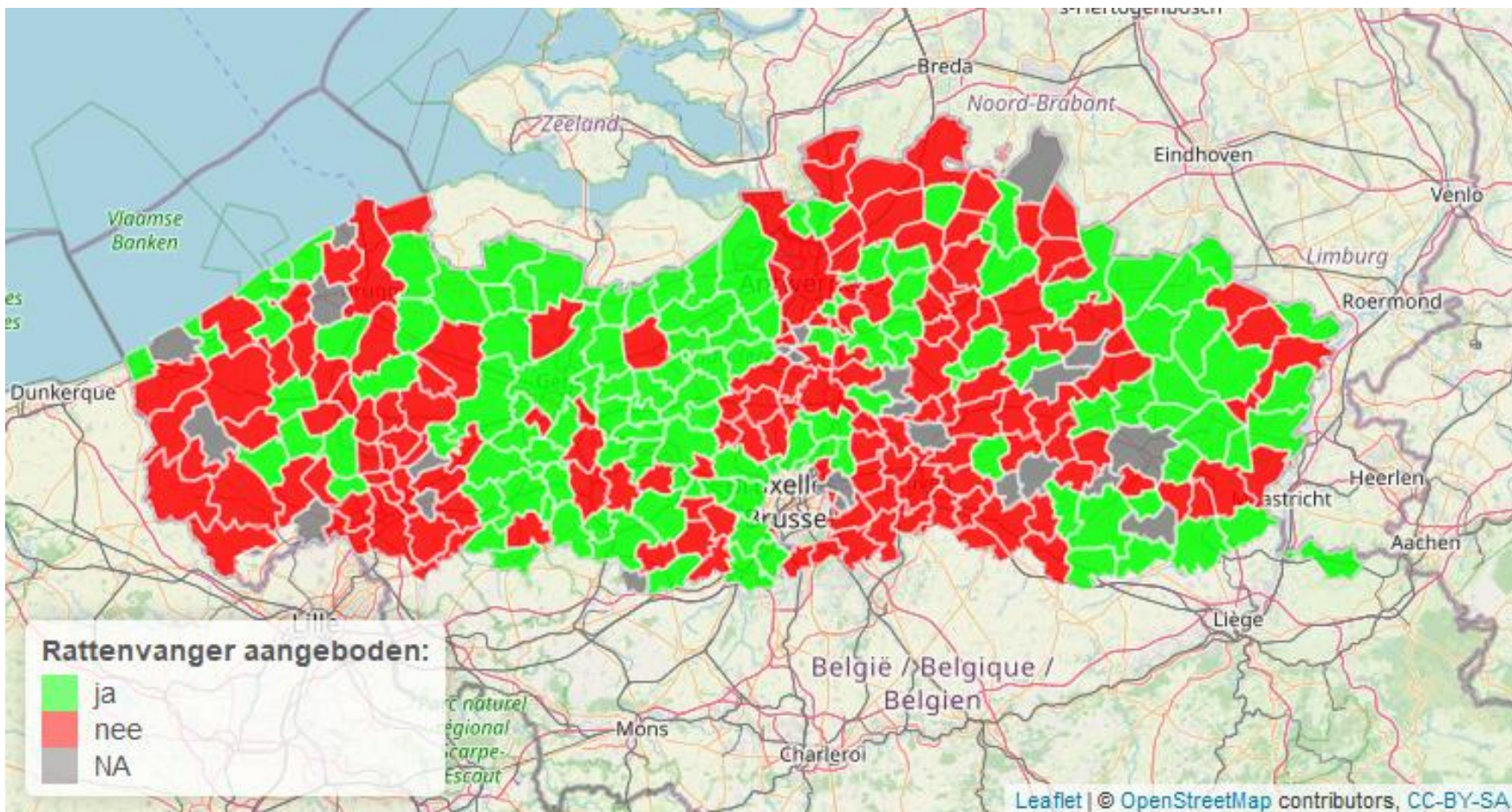

Vlaanderen
is wetenschap

Preventie is steeds de eerste stap:

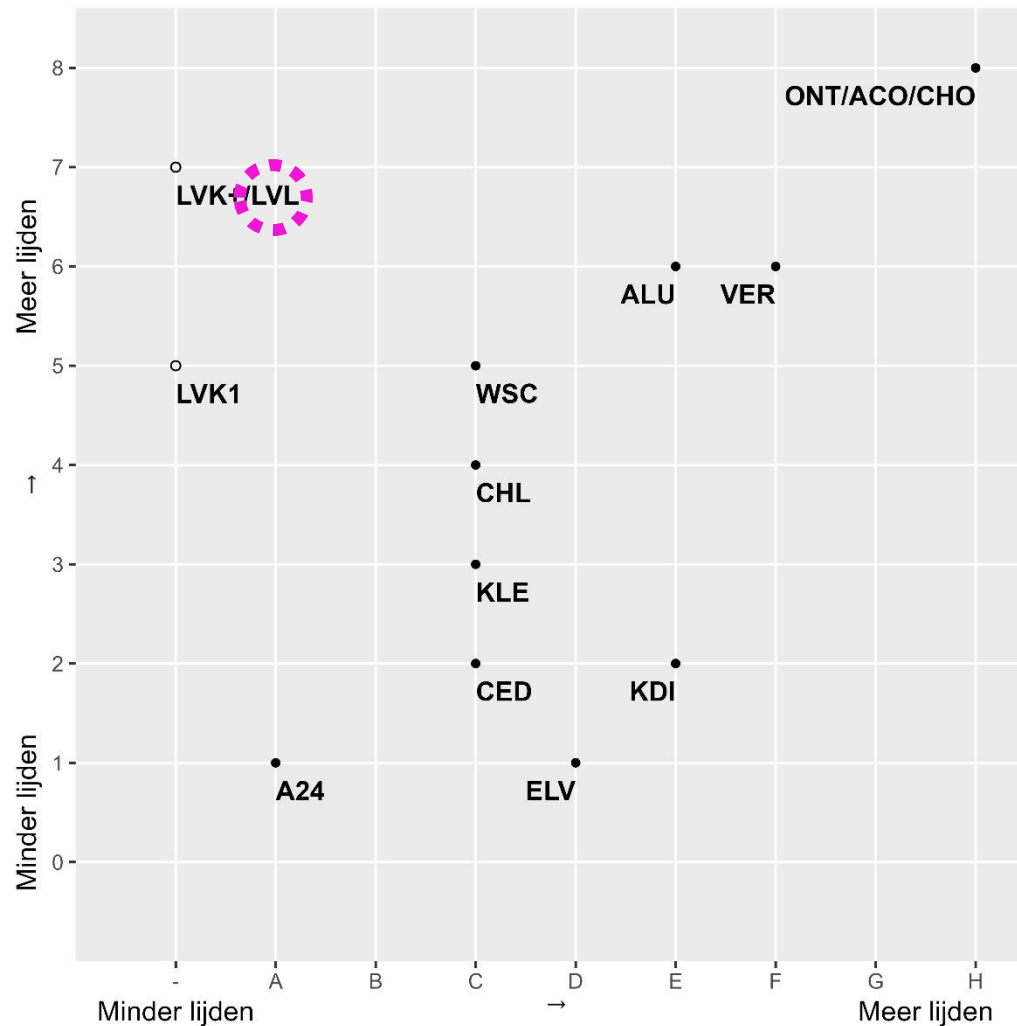
1. Verwijder voedsel
2. Beperk schuilplaatsen
3. Dicht openingen

Versterken van natuurlijke predatoren

Welzijnsscore obv Sharp & Saunders

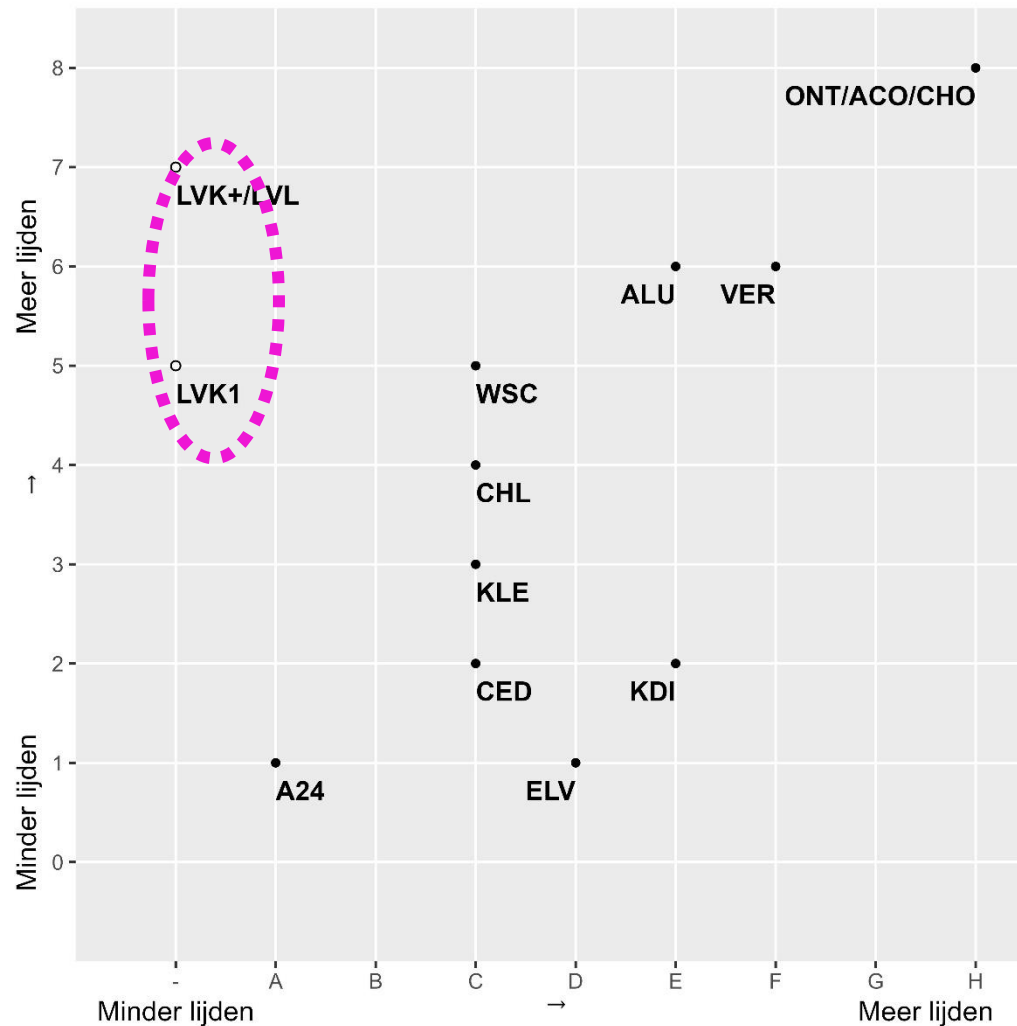

Lijmvallen

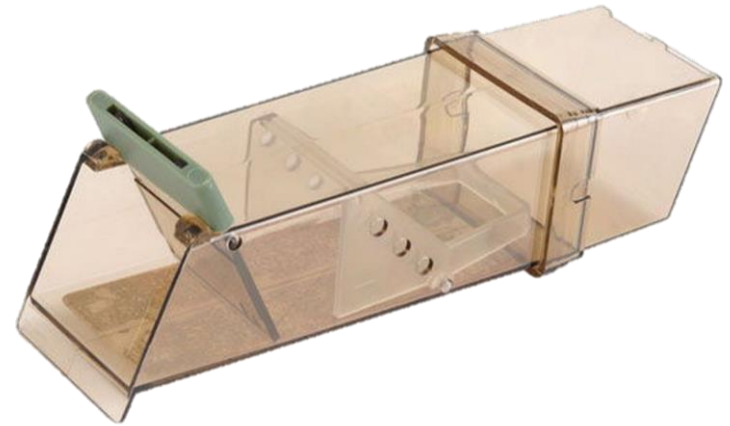
- ▶ Stress
- ▶ Uittrekken haren, gescheurde huid, gebroken ledematen
- ▶ Afknagen eigen ledematen
- ▶ Geen info rond doden dieren bij verkoop

Welzijnsscore obv Sharp & Saunders

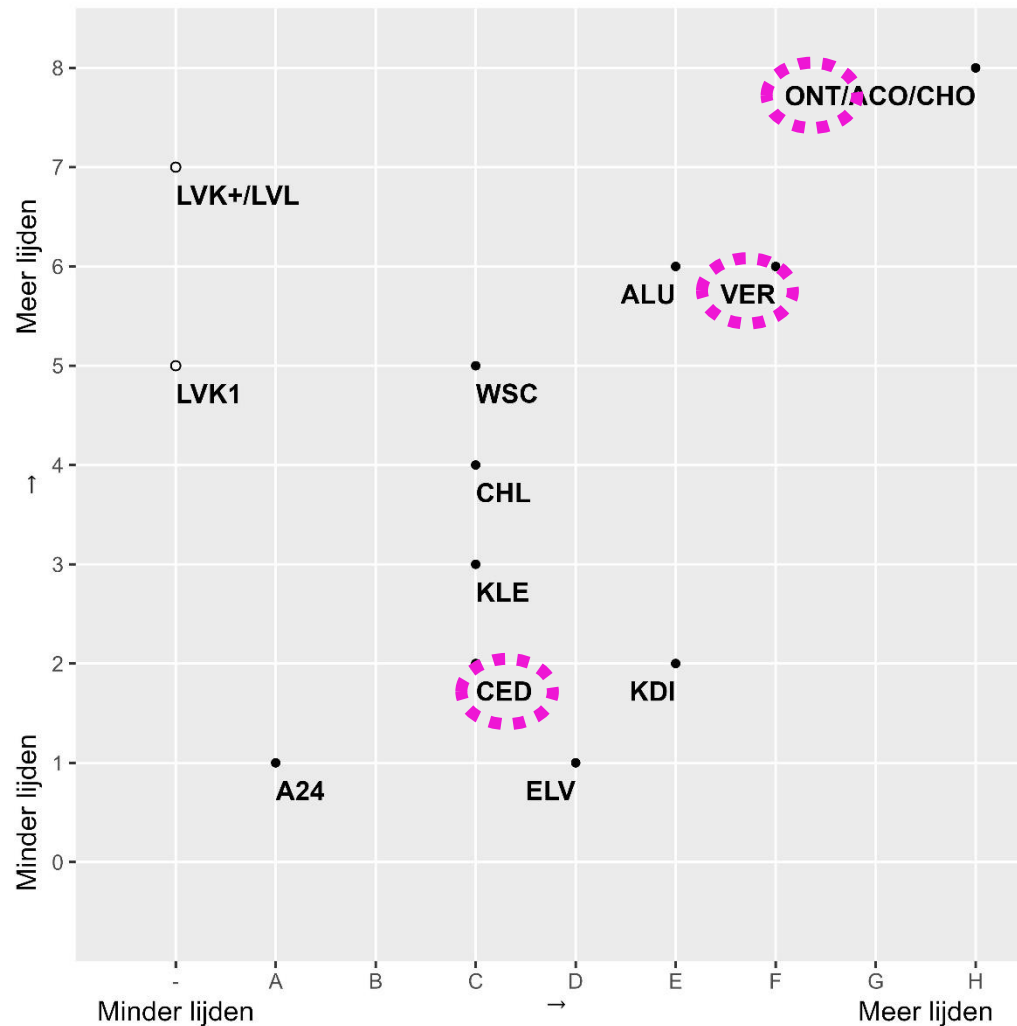

Levend vangkooien

- ▶ Één vs. meerdere dieren
- ▶ Stress door:
 - Andere dieren in kooi
 - Honger
 - Weersomstandigheden
 - Aanwezigheid van predatoren
 - Andere omgevingsprikkels

Welzijnsscoring obv Sharp & Saunders

Mogelijke dodingsmethodes

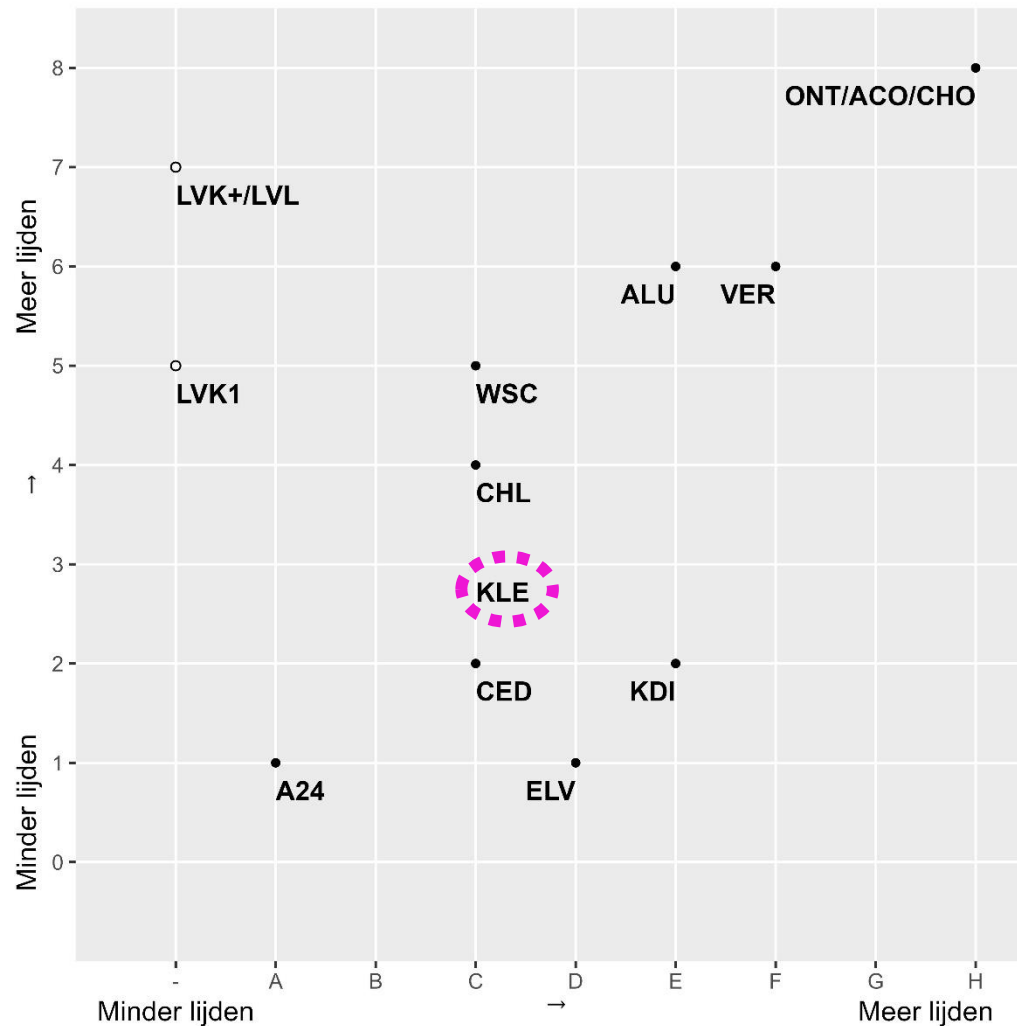
- ▶ Cervicale dislocatie (m.a.w. een slag op de nek).
- ▶ Verdrinking waarbij het dier volledig ondergedompeld wordt en dus niet moet zwemmen tot het verdrinkt van uitputting.
- ▶ Ontbering waarbij we bedoelen dat een dier zo lang in de val zit dat het sterft van stress, onderkoeling, oververhitting, tekort aan water of aan voedsel.

Waarom niet vrijlaten?

- ▶ Stress tijdens transport
- ▶ Erg moeilijk om voedsel te vinden en predatie te ontwijken
- ▶ Sterk territoriaal

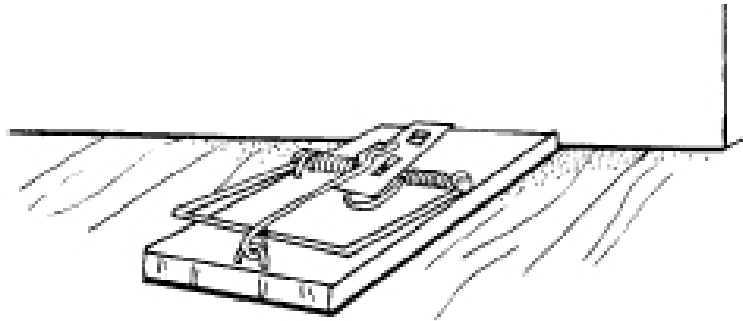

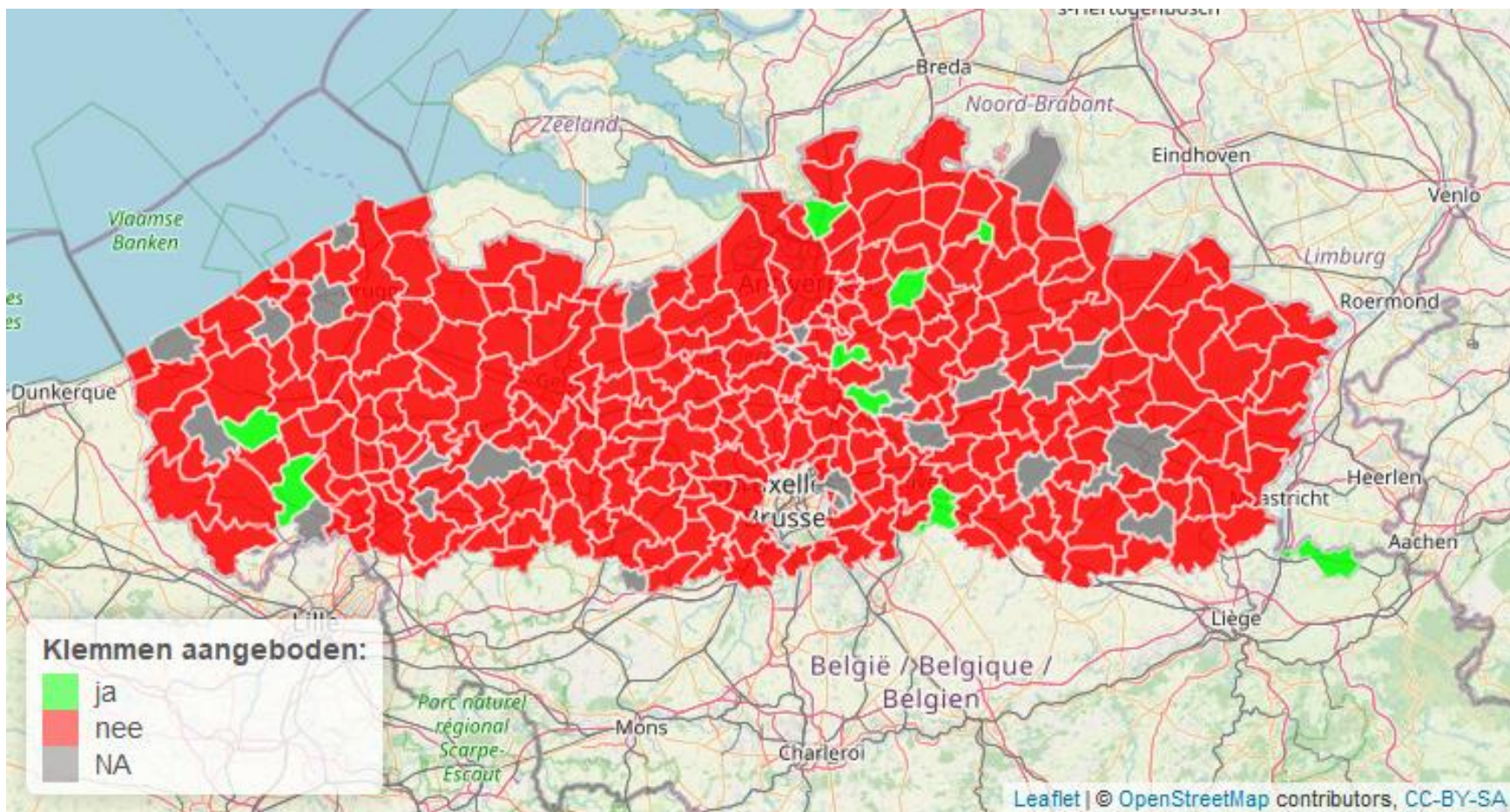
Welzijnsscoring obv Sharp & Saunders

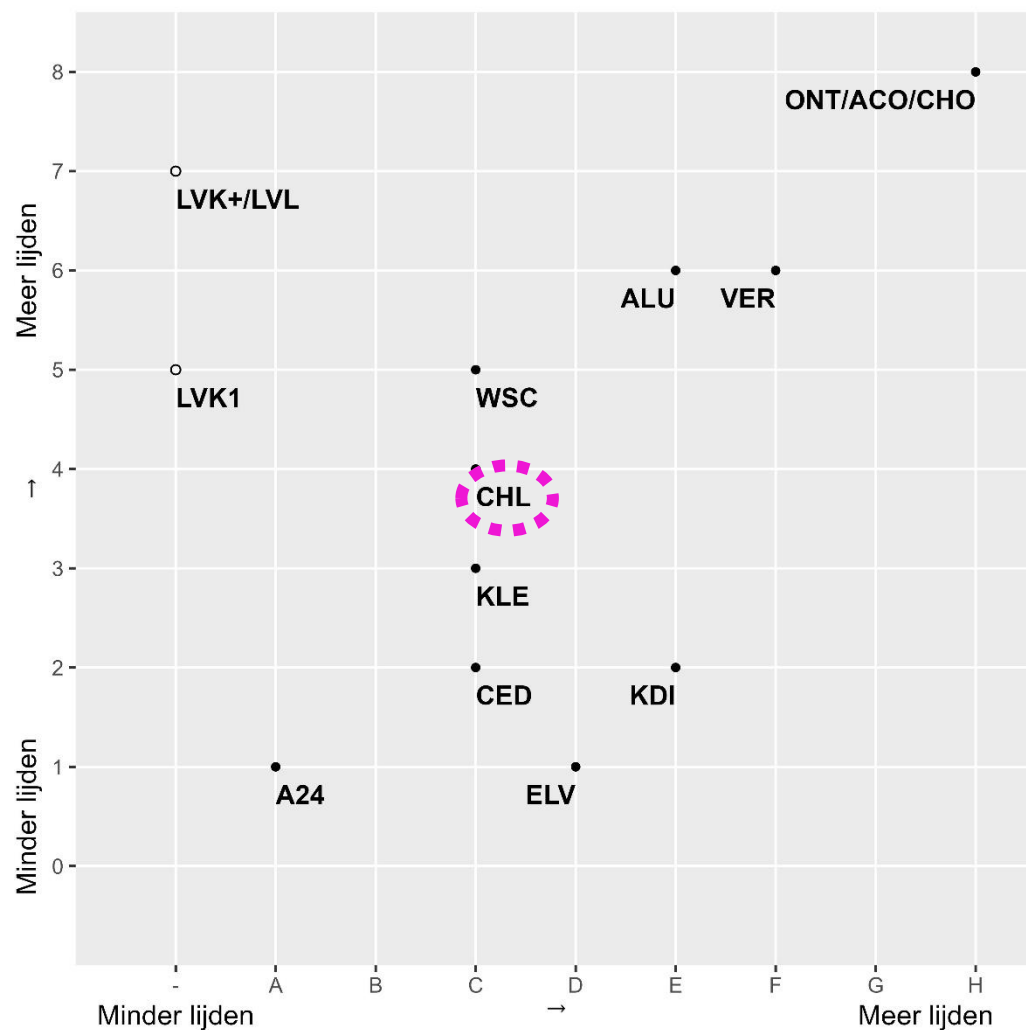
Klemmen

- ▶ Slag + klemkracht
- ▶ Grote openingshoek en dubbele veren
- ▶ Binnenkort keurmerk vanuit EU

Welzijnsscore obv Sharp & Saunders

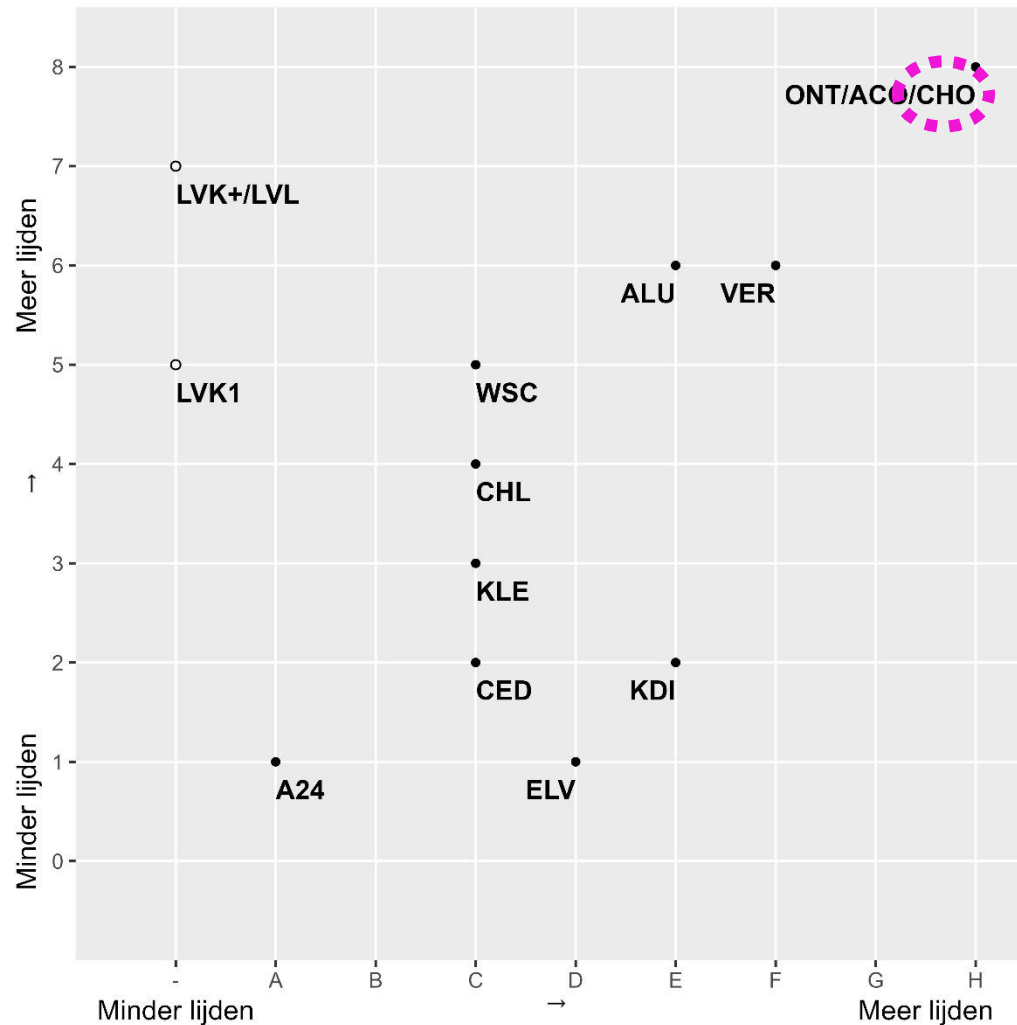

Chloralose

- ▶ Onderkoeling
- ▶ Enkel voor muizen

Welzijnsscore obv Sharp & Saunders

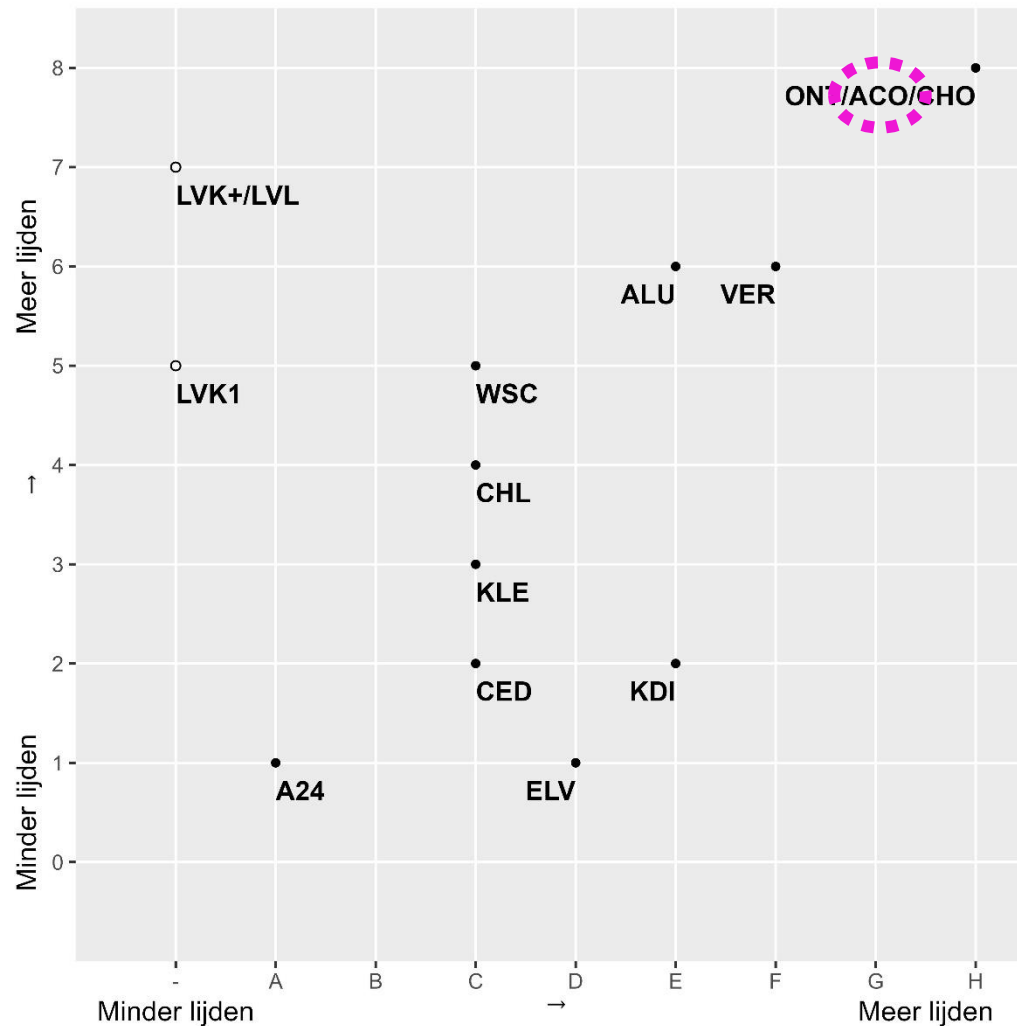

Cholecalciferol (vitamine D3)

- ▶ Verhoogde opname Calcium
- ▶ Orgaanfalen leidt tot de dood
- ▶ Geen secundaire intoxicatie
- ▶ Geen resistentie

Welzijnsscoreing obv Sharp & Saunders

Anticoagulantia

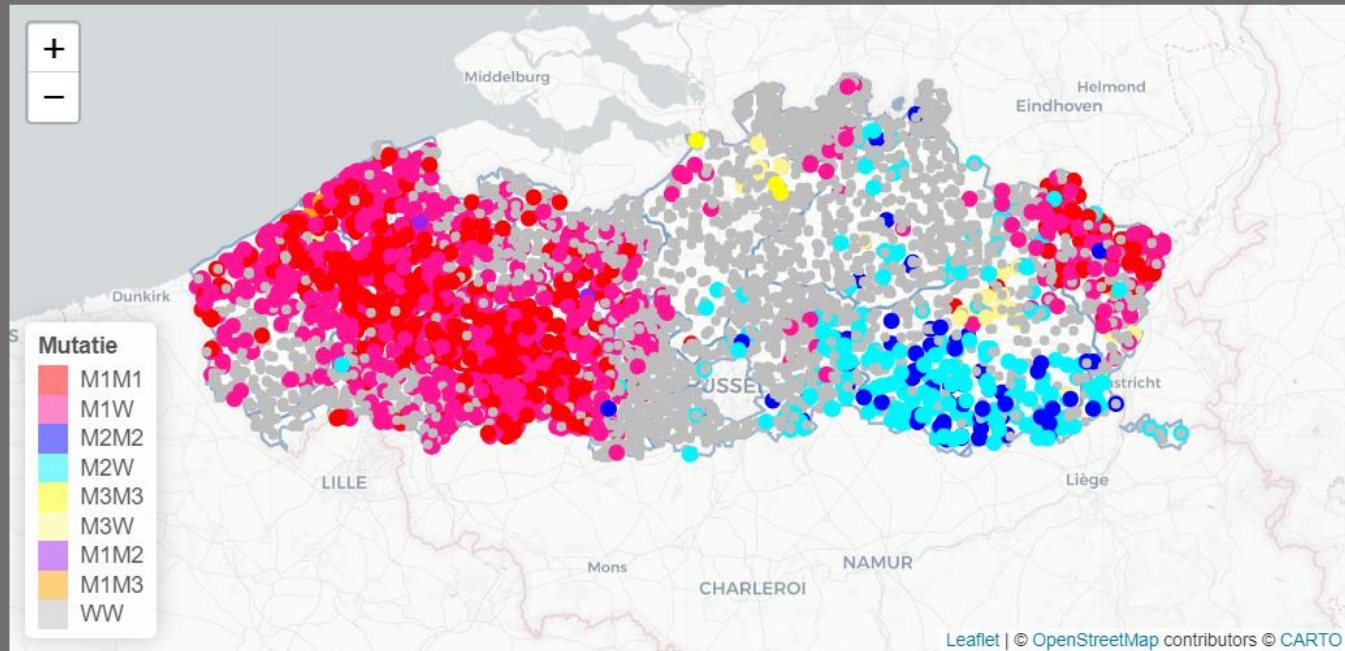
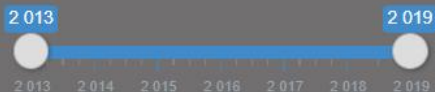
- ▶ Verhinderen bloedstolling
- ▶ Sterven door
bloedarmoede, orgaanfalen
of bloedingen
- ▶ Secundaire intoxicatie
- ▶ Resistentie

Mutatie

- M1M1
- M1W
- M2M2
- M2W
- M3M3
- M3W
- M1M2
- M1M3
- WW

Jaar

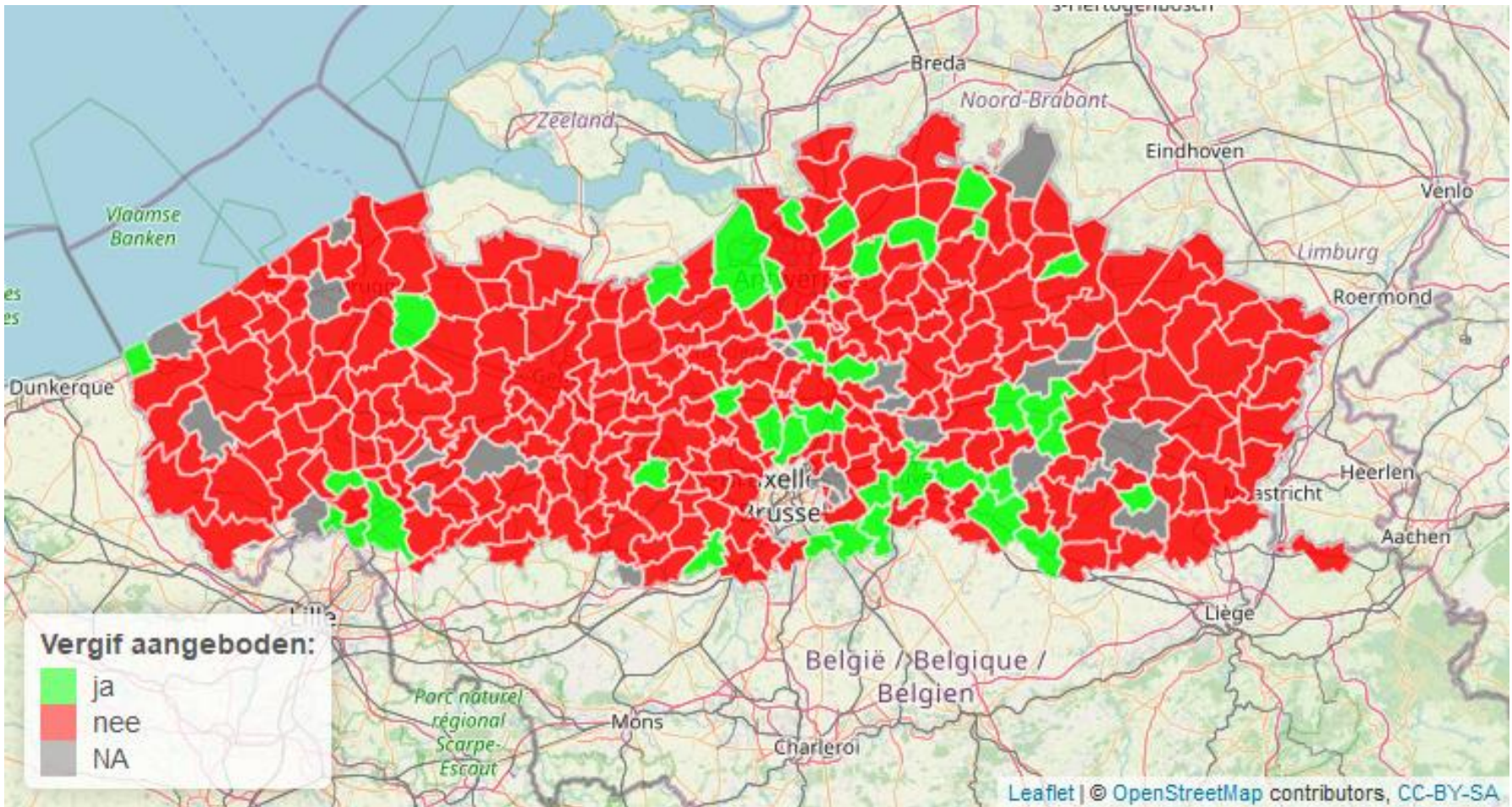

rattenbestrijding.inbo.be

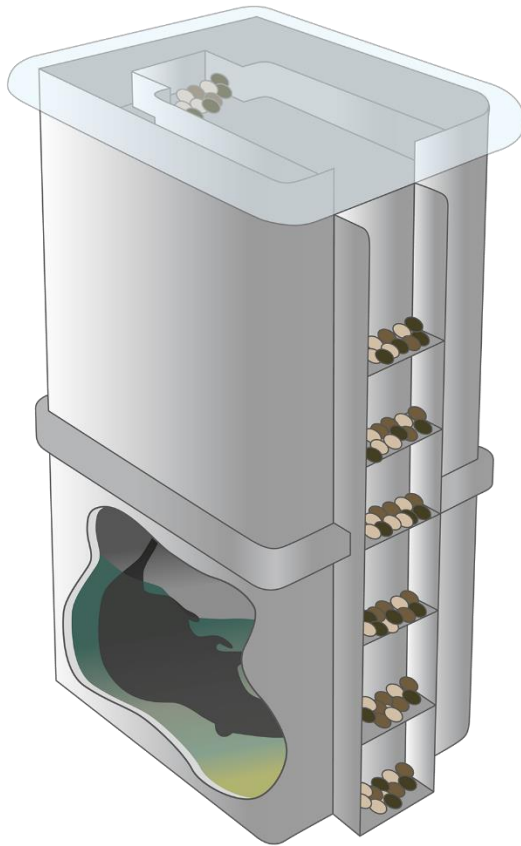

Vlaanderen
is wetenschap

**De meest gebruikte
rodenticiden zijn niet
diervriendelijk en
hebben nadelige
effecten voor mens en
milieu.**

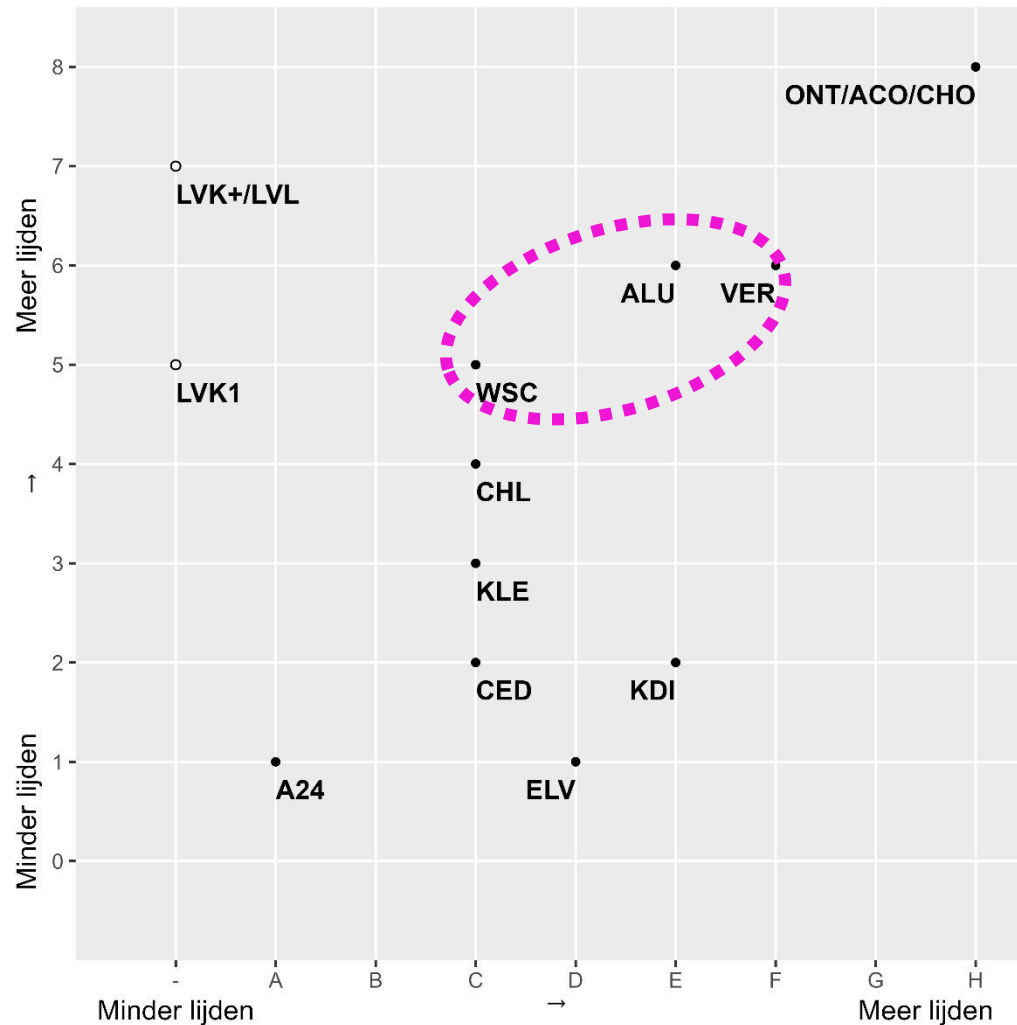

Andere bestrijdingsmiddelen

- ▶ Anticonceptie
 - Reductie in aantallen
- ▶ Kastvallen
 - Geen bedwelming
 - Welzijnsimpact ernstig tot extreem

Welzijnsscoreing Nederlands onderzoek

Vlaanderen
is wetenschap

- Zet steeds sterk in op preventie:
 - Maak dit het speerpunt van alle communicatie
 - Voorzie eventueel een rattenvanger die hier tips over kan geven aan je inwoners
- Kies steeds voor diervriendelijke middelen als je toch tot bestrijding overgaat

Folders

**Diervriendelijk
beheer van ratten en muizen
in en rond de woning**

www.vlaanderen.be/dierenwelzijn
www.vlaanderen.be/inbo

[Link](#)

**Diervriendelijk
beheer van ratten en muizen
in steden en gemeenten**

www.vlaanderen.be/dierenwelzijn
www.vlaanderen.be/inbo

[Link](#)

Rapport en beslissingsboom

Gids voor de Diervriendelijke Bestrijding van Ratten en Muizen

Emma Cartuyvels, Ciska De Ruyver, Frank Huysentruyt, Herwig Leirs, Christel Moons, Koen Van Den Berge, Kristof Baert

vlaanderen.be/inbo
vlaanderen.be/dierenwelzijn

[Link](#)

Vlaanderen | enqûts

Ratten of muizen in mijn huis of tuin! Wat nu?

Van welke dieren heb je last?

Ratten

Hoeveel dieren zie je?

Ik zie nooit meer dan één dier tegelijkertijd / weinig sporen

Waar bevindt het dier zich?

In een vrijsstaand gebouw zoals een garage, schuur of stal

Nam je al preventieve maatregelen?

Ja

Aanbevolen

De meest diervriendelijk optie is om de rat te doden met een klem of met een elektrocutieval. Deze valtypes zorgen ervoor dat het dier binnen enkele minuten dood is. Met vergif daarentegen heeft het dier verschillende dagen pijn vooraleer het sterft.

Klemmen

Koop een klem van goede kwaliteit te kopen. Zorg er ook altijd voor dat je de juiste klem voor de juiste soort koopt!

Uitzonderlijk worden de dieren niet gedood door de klem. Controleer daarom meerdere keren per dag de klemmen en dood nog levende dieren met een slag in de nek. Let goed op volgende zaken als je klemmen plaatst:

- Kies voor een kwalitatief model. Bij voorkeur een klem met twee veren en een zo groot mogelijke openingshoek.
- Voor ratten is een grotere klem nodig dan voor muizen.
- Plaats meerdere klemmen zodat je meer kans hebt om de ratten te vangen.
- Gebruik aantrekkelijk lokaas: chocoladel, pindakaas, kaas of een stukje brood. Voor ratten kan een stukje gekookt vlees ook.
- Plaats de klem dwars tegen de muur, met het lokaas aan de muurzijde.
- Scherm de klem indien nodig af met een doos of buis.
- Binnen in huis kan je ze best onder een kast of in een rustig hoekje plaatsen. Eventueel scherm je ze af voor kleine kinderen of huisdieren.
- Verplaats de klemmen als je geen succes hebt.
- Controleer ze dagelijks en dood nog levende dieren.

[Link](#)

Vlaanderen
is wetenschap

Website

The screenshot shows the website 'Dierenwelzijn Vlaanderen'. The header includes the logo of Flanders, the text 'Vlaanderen | DIERENWELZIJN VLAANDEREN', and navigation links for 'AANMELDEN MIJN BURGERPROFIEL' and 'HULP NODIG'. A search bar contains the text 'Zoek op Vlaanderen.be'. The main navigation bar is orange and contains 'DIERENWELZIJN' and links for 'Nieuwsberichten', 'Nieuwsbrief', and 'Contact'. Below this, there are links for 'Overzicht', 'Informatie en dienstverlening', 'Werking en beleid', 'Voor lokale overheden', and 'Voor dierenartsen'. The main content area is titled 'Diervriendelijk beheer van ratten en muizen' under the sub-header 'Informatie voor lokale overheden'. The text explains that when dealing with rats and mice, a humane approach is preferred, and lists three points: preventive measures, humane control methods if necessary, and sensitization of residents. A 'Preventie' section follows, focusing on preventing damage, with two bullet points: avoiding food sources and maintaining a pest control network. On the right side, a 'OP DEZE PAGINA' section lists 'Preventie', 'Bestrijding', and 'Communicatie en sensibilisering'.

Vlaanderen | DIERENWELZIJN VLAANDEREN

AANMELDEN MIJN BURGERPROFIEL HULP NODIG

Zoek op Vlaanderen.be

DIERENWELZIJN

Nieuwsberichten Nieuwsbrief Contact

Overzicht Informatie en dienstverlening Werking en beleid Voor lokale overheden Voor dierenartsen

Informatie voor lokale overheden

Diervriendelijk beheer van ratten en muizen

Wanneer u in uw stad of gemeente overlast van ratten en muizen op een diervriendelijke manier wenst aan te pakken, moet u aandacht besteden aan:

- preventieve maatregelen
- indien dit niet volstaat, een diervriendelijke bestrijdingsmethode
- sensibilisatie van de inwoners

Preventie

Focus maximaal op preventie en het voorkomen van schade:

- Vermijd voedselbronnen voor ratten en muizen.
- Zorg voor een goed uitgebouwd en onderhouden rioleringsnetwerk

OP DEZE PAGINA

- Preventie
- Bestrijding
- Communicatie en sensibilisering

[Link](#)

Vlaanderen
is wetenschap

Zijn er nog
vragen?

